

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 29 mars 2011 *

Innehållsförteckning

I — Tillämpliga bestämmelser	I - 2414
A — Bestämmelserna i EKSG-fördraget	I - 2414
B — Bestämmelserna i EG-fördraget.....	I - 2416
C — Förordning (EG) nr 1/2003	I - 2416
D — Bestämmelserna om beräkning av bötesbeloppet	I - 2417
II — Bakgrund till tvisten	I - 2418
III — Förfarandet vid förstainstansrätten och den överklagade domen.....	I - 2422
IV — Parternas yrkanden.....	I - 2424
V — Begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet	I - 2425
VI — Prövning av överklagandet.....	I - 2426
A — Den första grunden och den tredje grundens första del: Åsidosättande av principen nulla poena sine lege och ”precisionsprincipen” samt kommissionens bristande behörighet	I - 2427
1. Parternas argument.....	I - 2427
2. Domstolens bedömning.....	I - 2433
B — Den andra grunden och den tredje grundens andra del	I - 2439
1. Den andra grundens första del: Huruvida förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av punkt 88 i domen i de ovan- nämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen	I - 2439

* Rättegångsspråk: tyska.

a)	Parternas argument	I - 2439
b)	Domstolens bedömning	I - 2440
2.	Det första argumentet som åberopats till stöd för den andra grundens andra del: Förstainstansrättens missuppfattning av omfattningen av principen om rättskraft samt åsidosättande av rätten till försvar	I - 2444
a)	Upptagande till sakprövning av detta argument	I - 2444
i)	Parternas argument	I - 2444
ii)	Domstolens bedömning	I - 2445
b)	Prövning i sak	I - 2446
i)	Parternas argument	I - 2446
ii)	Domstolens bedömning	I - 2449
3.	Det andra argumentet som åberopats till stöd för den andra grundens andra del samt den tredje grundens andra del: Ansvarsövergång har inte skett med anledning av förklaringen av den 23 juli 1997 samt åsidosättande av "precisionsprincipen"	I - 2452
a)	Parternas argument	I - 2452
b)	Domstolens bedömning	I - 2454
C	— Den fjärde grunden: Åsidosättande av preskriptionsbestämmelserna	I - 2458
1.	Parternas argument	I - 2458
2.	Domstolens bedömning	I - 2460
D	— Den femte grunden: Åsidosättande av principerna om beräkning av bötesbeloppet	I - 2462
1.	Parternas argument	I - 2462
2.	Domstolens bedömning	I - 2463
VII	— Rättegångskostnader	I - 2465

I mål C-352/09 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 2 september 2009,

ThyssenKrupp Nirosta GmbH, tidigare ThyssenKrupp Stainless AG, Duisburg (Tyskland), företrätt av M. Klusmann, Rechtsanwalt, och S. Thomas, Universitätsprofessor,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Castillo de la Torre och R. Sauer, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, K. Schiemann, A. Arabadjiev (referent) och J.-J. Kasel samt domarna E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, T. von Danwitz och C. Toader,

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 29 juni 2010,

och efter att den 26 oktober 2010 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 ThyssenKrupp Nirosta GmbH, tidigare ThyssenKrupp Stainless AG, har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt den 1 juli 2009 i mål T-24/07, ThyssenKrupp Stainless mot kommissionen (REG 2009, s. II-2309) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogillade förstainstansrätten talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut

av den 20 december 2006, om ett förfarande enligt artikel 65 i EKSG-fördraget (ärendet COMP/F/39.234 – Legeringspåslag – förnyat antagande av beslut) (nedan kallat det omtvistade beslutet), och en alternativ talan om nedsättning av de böter som ålagts ThyssenKrupp Stainless AG genom det omtvistade beslutet.

- 2 I detta beslut fann Europeiska kommissionen att Thyssen Stahl AG (nedan kallat Thyssen Stahl), mellan den 16 december 1993 och den 31 december 1994, hade åsidosatt artikel 65.1 KS genom att på ett samordnat sätt ändra referensvärdena i beräkningsmetoden för legeringspåslaget och genom att tillämpa dessa referensvärden. Kommissionen ålade därför ThyssenKrupp Stainless AG böter med 3 168 000 euro.

I — Tillämpliga bestämmelser

A — Bestämmelserna i EKSG-fördraget

- 3 I artikel 65 KS föreskrevs följande:

”1. Överenskommelser mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som är ägnade att inom den gemensamma marknaden direkt eller indirekt förhindra, inskränka eller snedvrída den normala konkurrensen är förbjudna, särskilt sådana som består i att

- a) fastställa eller bestämma priser,

- b) inskränka eller kontrollera produktion, teknisk utveckling eller investeringar,
  - c) dela upp marknader, produkter, kunder eller försörjningskällor.
- ...

4. Överenskommelser och beslut som är förbjudna med stöd av denna artikels första punkt skall sakna rättsverkan och kan inte åberopas inför någon domstol i medlemsstaterna.

Kommissionen skall om inte annat följer av rätten att överklaga till domstolen ensam vara behörig att avgöra om nämnda överenskommelser eller beslut står i överensstämmelse med bestämmelserna i denna artikel.

5. Kommissionen får fastställa böter och viten för företag som träffat en ogiltig överenskommelse eller som genom skiljedomsförfarande, avtalsvite, bojkott eller andra medel tillämpat eller sökt tillämpa en ogiltig överenskommelse eller ett ogiltigt beslut eller en överenskommelse för vilken tillstånd vägrats eller beträffande vilken tillstånd återkallats eller som fått tillstånd genom uppsåtliga oriktiga eller förvanskade uppgifter eller som tillämpar förfaranden som strider mot bestämmelserna i punkt 1. Maximibeloppet av dessa böter eller viten får inte överstiga dubbla värdet av den faktiska omsättningen av de produkter som omfattas av de överenskommelser, beslut eller förfaranden vilka strider mot bestämmelserna i denna artikel. Nämnda maximibelopp får dock höjas i de fall det varit fråga om en begränsning av produktion, teknisk utveckling eller investeringar såvitt gäller böter till högst 10 procent av berörda företags årsomsättning och såvitt gäller viten till högst 20 procent av dagsomsättningen.”

- 4 I enlighet med artikel 97 KS upphörde EKSG-fördraget att gälla den 23 juli 2002.

B — *Bestämmelserna i EG-fördraget*

- 5 I artikel 305.1 EG föreskrevs följande:

”Bestämmelserna i detta fördrag skall inte medföra någon ändring i bestämmelserna i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen, särskilt inte vad avser medlemsstaternas rättigheter och förpliktelser, befogenheterna för den gemenskapens institutioner och bestämmelserna i sistnämnda fördrag om hur den gemensamma marknaden för kol och stål skall fungera.”

C — *Förordning (EG) nr 1/2003*

- 6 Enligt artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1) ska kommissionen ”[v]id tillämpningen av artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] ... ha de befogenheter som anges i denna förordning”.
- 7 I artikel 7 i förordning nr 1/2003, som har rubriken ”Konstaterande och upphörande av överträdelser”, föreskrivs följande:

”1. Om kommissionen till följd av ett klagomål eller på eget initiativ konstaterar att bestämmelserna i artikel 81 [EG] eller artikel 82 [EG] har överträtts, får den genom beslut ålägga de berörda företagen eller företagssammanslutningarna att upphöra med överträdelsen. ... Om kommissionen har ett berättigat intresse av det får den även konstatera att en överträdelse tidigare har ägt rum.

...”

- 8 Enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 får kommissionen genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder artiklarna 81 EG eller 82 EG.

D — Bestämmelserna om beräkning av bötesbeloppet

- 9 Punkt D i kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat meddelandet om samarbete) har följande lydelse:

”1. Om ett företag samarbetar utan att alla de villkor som anges i avsnitt B eller C är uppfyllda kommer det att beviljas en nedsättning med 10–50% av det bötesbelopp som det skulle ha ålagts om det inte hade samarbetat.

2. Detta kan ske i till exempel följande fall:

- Ett företag förser kommissionen med upplysningar, dokument eller annat bevismaterial som bidrar till att fastställa att överträdelsen har begåtts, innan ett meddelande om anmärkningar sänds ut.

- Ett företag informerar kommissionen om att det inte bestrider de faktiska omständigheter som kommissionen grundar sina anklagelser på, efter det att det har tagit emot ett meddelande om anmärkningar.”

II — Bakgrund till tvisten

- 10 Punkterna 10–32 i den överklagade domen innehåller en redogörelse för bakgrunden till tvisten. Denna kan sammanfattas enligt följande:
- 11 Krupp Thyssen Nirosta GmbH är ett bolag bildat enligt tysk rätt, vilket skapades den 1 januari 1995 genom sammanslagning av Thyssen Stahl och Fried Krupp AG Hoesch-Krupp inom sektorn för platta produkter av rostfritt stål. Thyssen Stahl fortsatte att bedriva oberoende verksamhet inom andra sektorer. Efter ett antal ändringar av bolagsnamn blev Krupp Thyssen Nirosta GmbH ThyssenKrupp Stainless AG och slutligen ThyssenKrupp Nirosta GmbH.
- 12 Rostfritt stål är ett särskilt slags stål som är motståndskraftigt mot korrosion på grund av att olika legeringsmetaller (nickel, krom och molybden) används. Rostfritt stål används i form av platta produkter (plåt eller band, kall- eller varmvalsat) eller långa produkter (stångstål, valstråd, profilstål, varmvalsat eller färdigbearbetat). De flesta av dessa produkter omfattas av EKSG-fördraget.

- 13 Den 16 mars 1995 begärde kommissionen att ett flertal tillverkare av rostfritt stål skulle inkomma med upplysningar om ett pristillägg, känt under namnet legeringspåslag, som räknas fram i förhållande till priset för legeringsmetallerna och som läggs på grundpriset för det rostfria stålet. Kostnaderna för dessa legeringsmetaller utgör en betydande och mycket varierande del av produktionskostnaderna. På grundval av de uppgifter som mottagits sände kommissionen den 19 december 1995 ett meddelande om invändningar till 19 företag.
- 14 I december 1996 och i januari 1997 meddelade vissa företag, däribland klaganden och Thyssen Stahl, kommissionen att de önskade samarbeta. Den 24 april 1997 tillsände kommissionen vart och ett av dessa företag, däribland klaganden och Thyssen Stahl, ett nytt meddelande om invändningar som dessa två företag besvarade vart och ett för sig.
- 15 I skrivelse till kommissionen av den 23 juli 1997 (nedan kallad förklaringen av den 23 juli 1997) uppgav klaganden följande:
- ”Beträffande ovannämnda förfarande [ärende nr IV/35.814 – ThyssenKrupp Stainless] har ni bett [Thyssen Stahls] juridiska företrädare... att [klaganden] uttryckligen ska bekräfta att bolaget till följd av övertagandet av [Thyssen Stahls] verksamhet på området för platta rostfria produkter tar på sig ansvaret för de av Thyssens handlingar som eventuellt har utförts i den mån platta rostfria produkter, som förevarande förfarande avser, berörs och att detta även gäller för perioden till och med år 1993. Detta bekräftas härmed uttryckligen.”
- 16 Kommissionen antog den 21 januari 1998 beslut 98/247/EKSG om ett förfarande för tillämpning av artikel 65 i EKSG-fördraget (ärende nr IV/35.814 – Legeringspåslag)

(EGT L 100, s. 55) (nedan kallat det ursprungliga beslutet). I detta beslut konstaterade kommissionen att de flesta tillverkare av platta rostfria stålprodukter, däribland klaganden och Thyssen Stahl, vid ett möte som hölls i Madrid (Spanien) den 16 december 1993, kom överens om att samordnat höja sina priser genom att ändra parametrarna för beräkning av legeringspåslaget från och med den 1 februari 1994. Kommissionen drog slutsatsen att de ifrågavarande företagen hade åsidosatt artikel 65.1 KS.

- 17 Det ursprungliga beslutet delgavs klaganden men inte Thyssen Stahl, eftersom kommissionen, mot bakgrund av förklaringen av den 23 juli 1997, ansåg att klaganden var ansvarig för Thyssen Stahls handlingar. Kommissionen ålade därför klaganden böter, som fastställdes med hänsyn till även de omständigheter som lades Thyssen Stahl till last mellan december 1993 och den 1 januari 1995.
- 18 Den 11 mars 1998 väckte klaganden talan om bland annat ogiltigförklaring av det ursprungliga beslutet.
- 19 Genom dom av den 13 december 2001 i de förenade målen T-45/98 och T-47/98, Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen (REG 2001, s. II-3757), ogiltigförklarade förstainstansrätten det ursprungliga beslutet i den del klaganden hölls ansvarig för Thyssen Stahls överträdelse av artikel 65.1 KS och satte ned böterna i enlighet därmed. Förstainstansrätten ansåg att kommissionen inte hade gett klaganden tillfälle att yttra sig över de omständigheter som lagts Thyssen Stahl till last. Kommissionen hade därför åsidosatt rätten till försvar.
- 20 I dom av den 14 juli 2005 i de förenade målen C-65/02 P och C-73/02 P, Thyssen-Krupp mot kommissionen (REG 2005, s. I-6773), ogillade domstolen klagandens och kommissionens överklaganden av denna dom.

- 21 Efter skriftväxling med klaganden och Thyssen Stahl sände kommissionen den 5 april 2006 ett meddelande om invändningar till klaganden. Klaganden besvarade meddelandet om invändningar genom skrivelse av den 17 maj 2006, och ett offentligt muntligt hörande ägde rum den 15 september 2006.
- 22 Kommissionen antog det omtvistade beslutet den 20 december 2006. Det framgår av ingressen i detta beslut att det grundats bland annat på EKSG-fördraget, särskilt artikel 65 KS, samt på EG-fördraget och förordning nr 1/2003. I artikeldelen i detta beslut föreskrivs bland annat följande:

”Artikel 1

[Thyssen Stahl] har från och med den 16 december 1993 till och med den 31 december 1994 åsidosatt artikel 65.1 KS genom att i ett samordnat förfarande ändra referensvärdena i beräkningsmetoden för legeringspåslaget och genom att tillämpa dessa referensvärden i syfte att begränsa och snedvrیدا den normala konkurrensen på den gemensamma marknaden, vilket även blivit den faktiska konsekvensen.

Artikel 2

1. För överträdelsen som nämns i artikel [1] åläggs böter på 3 168 000 euro.
2. Eftersom [klaganden] i [förklaringen] av den 23 juli 1997 tagit på sig ansvaret för [Thyssen Stahls] handlande ..., åläggs [klaganden] att betala böterna.”

III — Förfarandet vid förstainstansrätten och den överklagade domen

- 23 Klaganden väckte, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 6 februari 2007, talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet i enlighet med artiklarna 225 EG och 230 EG.
- 24 I den första grunden åberopade klaganden åsidosättande av principen *nulla poena sine lege*, eftersom artikel 65.1 KS tillämpades efter det att EKSG-fördraget hade upphört att gälla. Som andra grund gjordes det gällande att det är rättsstridigt att tillämpa förordning nr 1/2003 i förening med artikel 65 KS. I den tredje grunden gjorde klaganden gällande åsidosättande av rättskraften, eftersom domstolen i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen slagit fast att klaganden inte var ansvarig för Thyssen Stahls handlingar.
- 25 Genom den fjärde grunden hävdade klaganden att förklaringen av den 23 juli 1997 inte kunde läggas till grund för att hålla klaganden ansvarig och inte heller för att överföra ansvar för betalning av böterna på klaganden. I den femte grunden gjorde klaganden gällande att ”precisionsprincipen” åsidosattes genom det omtvistade beslutet, eftersom varken den rättsliga grunden för att ålägga sanktionen eller begreppet ”övertagande av ansvar genom en privaträttslig förklaring” hade slagits fast tillräckligt tydligt.
- 26 Den sjätte grunden avsåg åsidosättande av principen *ne bis in idem* på grund av att ansvar övergått med stöd av en privaträttslig förklaring. I den sjunde grunden gjorde klaganden gällande att Thyssen Stahls överträdelse var preskriberad. Den åttonde och den nionde grunden avsåg åsidosättande av rätten till försvar, dels på grund av att rätten till tillgång till handlingarna i ärendet hade åsidosatts, dels på grund av att meddelandet om invändningar var rättsstridigt.

- 27 I andra hand gjorde klaganden i samband med den tionde grunden gällande att bötesbeloppet var felaktigt beräknat, eftersom kommissionen inte hade beaktat att klaganden inte bestritt förekomsten av överträdelsen i dess helhet.
- 28 I punkterna 37 och 38 i den överklagade domen anges att parterna utvecklade sin talan vid förhandlingen den 11 december 2008 och att klaganden vid förhandlingen uppgav sig återkalla förklaringen av den 23 juli 1997, vilket noterades i förhandlingsprotokollet.
- 29 Genom den överklagade domen ogillade förstainstansrätten talan och förpliktade klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.
- 30 Förstainstansrätten fann i huvudsak att den omständigheten att artikel 65.1 KS efter den 23 juli 2002 tillämpades på omständigheter som hade ägt rum före den dagen inte innebar något åsidosättande av principen *nulla poena sine lege*. Kommissionen kunde, för att göra denna tillämpning, grunda sin behörighet på förordning nr 1/2003. Förstainstansrätten ansåg att domstolen i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen, som vunnit laga kraft, hade slagit fast att klaganden i enlighet med förklaringen av den 23 juli 1997 var ansvarig för Thyssen Stahls handlingar.
- 31 Enligt förstainstansrätten är vidare de rättsliga grunderna för sanktionen och den ovannämnda ansvarsövergången tillräckligt tydligt fastslagna, nämligen dels i artiklarna 7.1 och 23.2 i förordning nr 1/2003, dels i förklaringen av den 23 juli 1997. Det påstådda åsidosättandet av principen *ne bis in idem* godtogs inte, eftersom den överträdelse som Thyssen Stahl begått kunde tillskrivas klaganden enligt denna förklaring. Enligt förstainstansrätten var denna överträdelse inte preskriberad, eftersom preskription måste bedömas med avseende på klaganden och preskriptionstiden tillfälligt upphör att löpa under domstolsförfarandet avseende det ursprungliga beslutet.

- 32 Förstainstansrätten fann slutligen att meddelandet om invändningar varit rättsenligt, att kommissionen inte hade åsidosatt klagandens rätt till tillgång till handlingarna i ärendet och att kommissionen inte hade begått något fel genom att inte beakta att klaganden inte bestritt förekomsten av den ovannämnda överträdelsen.

IV — Parternas yrkanden

- 33 Klaganden har yrkat att domstolen ska

- i första hand upphäva den överklagade domen,
- i andra hand återförvisa målet till tribunalen för avgörande,
- i tredje hand sätta ned de böter som ålagts enligt artikel 2 i det omtvistade beslutet, och
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

- 34 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

- ogilla överklagandet och fastställa den överklagade domen, och
- förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

V — Begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet

- 35 Kommissionen har i skrivelse som inkom till domstolens kansli den 28 oktober 2010 begärt att domstolen, med tillämpning av artikel 61 i domstolens rättegångsregler, ska återuppta det muntliga förfarandet om domstolen kommer att pröva frågorna avseende en ”begränsning av principen om rättskraft genom den kontradiktoriska principen”, kommissionens möjlighet att i ett administrativt skede som inträder efter det att förevarande dom har avkunnats ålägga Thyssen Stahl böter på grund av det omtvistade agerandet eller vilken inverkan den omständigheten att det ursprungliga beslutet ogiltigförklaras har på det tillfälliga upphörandet av preskriptionstiden. Enligt kommissionen prövade nämligen generaladvokaten dessa frågor i punkterna 155, 174–176 och 198–212 i sitt förslag till avgörande, men de utgör inte föremål för tvisten och har inte kunnat avhandlas mellan parterna.
- 36 I enlighet med denna bestämmelse har generaladvokaten hörts med anledning av nämnda begäran.
- 37 Domstolen kan på eget initiativ, på förslag från generaladvokaten, eller på parternas begäran, återuppta det muntliga förfarandet i enlighet med artikel 61 i rättegångsreglerna, om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om detsamma ska avgöras på grundval av ett argument som inte har kunnat avhandlas mellan parterna (se dom av den 8 september 2009 i mål C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Profissional och Bwin International, REG 2009, s. I-7633, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 38 Domstolen finner att den i förevarande mål förfogar över alla uppgifter som är nödvändiga för att den ska kunna avgöra tvisten och att det inte är aktuellt att pröva ett argument som inte har avhandlats vid domstolen.

39 Det finns därför inte anledning att besluta att återuppta det muntliga förfarandet.

VI — Prövning av överklagandet

40 Klaganden har åberopat fem grunder. I den första grunden har klaganden åberopat åsidosättande av principen *nulla poena sine lege*, eftersom artikel 65.1 KS tillämpades efter den 23 juli 2002. Vidare har det gjorts gällande att artikel 23 i förordning nr 1/2003 felaktigt tillämpats på en överträdelse av artikel 65.1 KS, att självbestämmanderätten åsidosatts för de stater som undertecknat EKSG-fördraget och att förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål T-25/04, González y Díez mot kommissionen (REG 2007, s. II-3121) inte är tillämplig på omständigheterna i målet.

41 I den andra grunden har klaganden hävdatt att den omständigheten att klaganden ansetts ansvarig för Thyssen Stahls handlingar inte är rättskraftigt avgjord i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen. Förstainstansrätten missuppfattade omfattningen av principen *res iudicata*. Förstainstansrätten åsidosatte rätten till försvar och slog felaktigt fast att förklaringen av den 23 juli 1997 medförde att ansvar övergick från Thyssen Stahl till klaganden.

42 I den tredje grunden har klaganden gjort gällande att den rättsliga grunden inte är tillräckligt tydligt angiven, vare sig för det omtvistade beslutet eller för den ovannämnda ansvarsövergången. Förstainstansrätten gjorde fel då den underlät att ange detta. I den fjärde grunden har klaganden klandrat förstainstansrätten för åsidosättande av preskriptionsbestämmelserna. Den femte grunden för överklagandet avser åsidosättande av principerna om beräkning av bötesbeloppet.

A — Den första grunden och den tredje grundens första del: Åsidosättande av principen nulla poena sine lege och "precisionsprincipen" samt kommissionens bristande behörighet

1. Parternas argument

- ⁴³ I den första grunden har klaganden först och främst gjort gällande att principen *nulla poena sine lege* åsidosattes genom att artikel 65.1 KS tillämpades efter den 23 juli 2002, eftersom EKSG-fördraget och den behörighet som kommissionen hade enligt detta löpte ut den dagen i enlighet med artikel 97 KS. Klaganden har betonat att förbudet enligt gemenskapsrätten och internationell rätt att tolka straffrättsliga bestämmelser och bestämmelser om böter analogt innebär att den rättsliga grunden för en sanktion ska framgå klart och tydligt i skriften rätt.
- ⁴⁴ Enligt klaganden är det utifrån den omständigheten att vissa förfaranden som tidigare omfattades av EKSG-fördraget efter den 23 juli 2002 kan omfattas av EG-fördraget inte möjligt att dra några slutsatser avseende möjligheten att efter den dagen ålägga sanktioner på grundval av artikel 65.1 KS mot överträdelse som upphört före den dagen.
- ⁴⁵ Förstainstansrätten blandade samman begreppen enhetlighet och kontinuitet i gemenskapens rättsordning när den drog slutsatsen av dessa begrepp att EKSG-fördraget kunde tillämpas under inflytande av EG-fördraget. Eftersom EKSG-fördraget och EG-fördraget är folkrättsliga fördrag, omfattas de av principerna i artikel 70 i Wienkonventionen om traktaträtten av den 23 maj 1969. Enligt denna kan ett internationellt fördrag som upphört att gälla inte ligga till grund för någon avtalsförpliktelse eller behörighet.

- 46 Även om det antas att gemenskapsfördragen ska tolkas enligt enhetliga principer, betyder detta inte att kommissionen har en allmän behörighet att genomföra dessa, oberoende av olika rättsordningar som följer av olika fördrag. Det följer nämligen av ett flertal gemenskapsrättsakter att institutionerna endast har de särskilda befogenheter som tilldelats dem enligt rättsligt självständiga fördrag.
- 47 Eftersom kommissionen inte längre har behörighet enligt EKSG-fördraget, är det enligt klaganden ointressant huruvida de gärningar som utgör överträdelse enligt artikel 65 KS och artikel 81 EG överensstämmer och ska tolkas på samma sätt. Den omständigheten att vad som anses utgöra samordnade förfaranden enligt vissa nationella rättsordningar ska tolkas på samma sätt som det som anges i artiklarna 81 EG och 82 EG betyder inte att kommissionen är behörig att tillämpa de ifrågavarande nationella bestämmelserna.
- 48 Klaganden har anfört att enligt förstainstansrättens praxis kan EKSG-fördragets karaktär av *lex specialis* i förhållande till EG-fördraget inte läggas till grund för att kommissionen har behörighet enligt artikel 65.5 KS efter det att EKSG-fördraget upphört att gälla. Klaganden anser att detta ska omfatta även artikel 65.1 KS, eftersom den bestämmelsen utgör en del av den rättsliga grunden för sanktionen. Principen *lex specialis derogat legi generali* medför inte att det är befogat att tillämpa artikel 65.1 KS som upphört att gälla, eftersom denna princip endast gäller förhållandet mellan två gällande bestämmelser.
- 49 Det finns inte några övergångsbestämmelser som har status av rättsliga bestämmelser – vilket inte gäller i fråga om kommissionens meddelande om vissa förändringar i handläggningen av konkurrensärenden till följd av att EKSG-fördraget löper ut, vilket antogs den 18 juni 2002 (EGT C 152, s. 5) – och som innebär att kommissionen har rätt att efter den 23 juli 2002 besluta om sanktioner mot överträdelse av artikel 65.1 KS. Därmed finns det inte någon bestämmelse i fördragen eller sekundärrätten som innehåller föreskrifter om att det efter den 23 juli 2002 är möjligt för kommissionen att anta sådana beslut som det omtvistade beslutet.

- 50 Klaganden har för det andra betonat att det sedan EKSG-fördraget upphörde att gälla inte längre finns någon rättslig bestämmelse om sanktioner vid överträdelse av artikel 65.1 KS, eftersom artikel 65.5 KS upphörde att gälla på samma gång som EKSG-fördraget. Detta är en omständighet som förstainstansrätten har medgett i sin tidigare praxis.
- 51 Genom att förstainstansrätten bedömde att artikel 23 i förordning nr 1/2003 skulle tolkas så, att kommissionen kunde ålägga sanktioner på grund av överträdelser av EKSG-fördraget, trots att denna bestämmelse inte innehöll någon hänvisning till artikel 65 KS, åsidosatte förstainstansrätten enligt klaganden principen *nulla poena sine lege*. Av denna princip följer att straffrättsliga bestämmelser inte får ges en vidare tolkning än sin ordalydelse. De kan inte ges en extensiv historisk, systematisk eller teleologisk tolkning, eftersom detta skulle vara detsamma som att tillämpa dem analogt, vilket är förbjudet när det gäller sanktionsbestämmelser.
- 52 Klaganden har härvid anført att det framgår av rättspraxis att en sanktion kan åläggas endast om den vilar på en klar och entydig rättslig grund, i vilken det uttryckligen föreskrivs att en sanktion ska åläggas för de ifrågavarande gärningarna. Klaganden har dragit slutsatsen att domstolen i fråga om sanktionsbestämmelser har underkänt varje extensiv systematisk eller teleologisk tolkning som varit vidare än de ifrågavarande bestämmelsernas ordalydelse. Förstainstansrätten gjorde emellertid en förbjuden analog tolkning.
- 53 Klaganden anser för det tredje att villkoren inte är uppfyllda för att tillämpa artikel 23 i förordning nr 1/2003 analogt på en överträdelse av artikel 65.1 KS. Omständigheterna måste nämligen vara analoga med dem som omfattas av artikel 23 i förordning nr 1/2003, och det måste föreligga en lucka i lagen i strid med lagstiftarens syfte.

- 54 Även om det antogs att artikel 65.1 KS i alla relevanta avseenden var identisk med artikel 81 EG, vilket dock inte är fallet eftersom de skiljer sig åt i flera avseenden, föreligger det enligt klaganden inte någon lucka i lagen i strid med lagstiftarens syfte. I enlighet med de demokratiska principerna och maktodelningsprincipen kan en domstol endast fylla sådana luckor i lagen som undgått lagstiftaren i strid med dennes syfte. En domstol är inte behörig att korrigera lagstiftarens rättsakter genom att tillämpa bestämmelser som den anser vara lämpligare än de gällande.
- 55 Mot att det föreligger en sådan lucka i lagen talar enligt klagandens uppfattning den omständigheten att lagstiftaren inte föreskrev några övergångsbestämmelser, trots att förlängnings- eller övergångsbestämmelser har antagits inom många andra områden för EKSG-fördraget och trots att Europeiska unionens råd och företrädarna för medlemsstaternas regeringar – genom resolutionen av rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet av den 20 juli 1998 om att Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen upphör att gälla (EGT C 247, s. 5) – hade uppmanat kommissionen att lägga fram förslag på andra områden som påverkades av EKSG-fördragets utgång och angett att de var villiga att vidta alla nödvändiga åtgärder för att hantera följderna av EKSG-fördragets utgång. Kommissionen följde emellertid inte denna uppmaning i fråga om området för lagstiftning om kartellbildning.
- 56 Klaganden anser för det fjärde att tillämpningen av artikel 23 i förordning nr 1/2003 på en överträdelse av artikel 65.1 KS utgör åsidosättande av artiklarna 5 EG, 7.1 EG och 83 EG, eftersom artikel 23 i förordning nr 1/2003 inte kan tillämpas utanför det som är möjligt utifrån grunden för behörigheten för denna förordning. Även om det antas att rådet hade haft för avsikt att formulera artikel 23 i förordning nr 1/2003 på ett sådant sätt att det var möjligt att med stöd av denna bestämmelse ålägga sanktioner för överträdelser av artikel 65.1 KS, hade detta inte varit möjligt. Behörighet enligt EG-fördraget tilldelas nämligen endast för tillämpningen av bestämmelserna i detta fördrag.

- 57 Klaganden har angett att det framgår av artiklarna 5 EG, 7.1 andra meningen EG och 211 EG att kommissionens befogenhet och behörighet i samband med genomförande av de uppgifter som åligger gemenskapsinstitutionerna enligt EG-fördraget är strängt begränsade till EG-fördraget och detta på grund av detta fördrag. Eftersom det är de gärningar som utgör överträdelse, samt rättsföljden, som utgör den rättsliga grunden för sanktionen, ska denna logik tillämpas både på den direkta rättsföljden av överträdelsen och på de gärningar som utgör överträdelse.
- 58 Klaganden har preciserat att rådet med stöd av artikel 83 EG endast har behörighet att anta en förordning för tillämpningen av artiklarna 81 EG och 82 EG. Begränsningen av tillämpningsområdet för artikel 23 i förordning nr 1/2003 till att endast avse överträdelse av bestämmelserna i EG-fördraget utgör därför inte något skrivfel som kan rättas genom att artikel 23 i förordning nr 1/2003 tillämpas analogt på åsidosättande av artikel 65.1 KS.
- 59 Förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning när den fann att artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 innehåller en handläggningsregel. Enligt klaganden utgör artikel 23 i förordning nr 1/2003 en materiell bestämmelse om behörighet att ålägga sanktioner, genom att kommissionen ges behörighet att ålägga böter – vilka inte är direkt föreskrivna i EG-fördraget – på grund av överträdelse av artiklarna 81 EG och 82 EG.
- 60 Klaganden anser att förstainstansrätten gjorde ett logiskt fel i punkt 85 i den överklagade domen, genom att den motiverade tillämpligheten av artikel 65.1 KS med bestämmelser om lagens tillämpning i tiden. Enligt dessa ska materiella bestämmelser som var i kraft vid tiden för omständigheterna i målet vara tillämpliga. För att en bestämmelse som har upphört att gälla ska vara tillämplig i tiden förutsätts att kommissionen fortfarande är behörig att tillämpa bestämmelserna i den ifrågavarande rättsordningen, vilket dock inte är fallet i förevarande mål.

- 61 Klaganden har för det femte hävdats att den överklagade domen innebär att självbestämmanderätten åsidosatts för de stater som undertecknat EKSG-fördraget, eftersom behörigheten att ålägga sanktioner på det ifrågavarande området återgick till medlemsstaterna när detta fördrag upphörde att gälla. De stater som undertecknat EKSG-fördraget hade nämligen gett kommissionen behörighet att ålägga sanktioner endast fram till det att detta fördrag upphörde att gälla.
- 62 Klaganden har för det sjätte gjort gällande dels att förstainstansrätten felaktigt hänvisade till domen i det ovannämnda målet *González y Díez* mot kommissionen, punkt 57 och följande punkter. Även om det antas att den domen är välgrundad, så avser den området för statligt stöd. Enligt principen *nulla poena sine lege* föreskrivs emellertid strängare regler för att ålägga böter på området för konkurrensbegränsande samverkan.
- 63 Vidare angav förstainstansrätten att snedvridning av konkurrensen till följd av att bestämmelserna om statligt stöd inte har iakttagits kan få konsekvenser för tiden efter det att EKSG-fördraget upphört att gälla. Förevarande mål gäller enligt klaganden däremot en överträdelse av artikel 65 KS. Denna överträdelse upphörde i januari 1998 och hade vid den tidpunkt då böterna ålades, nämligen den 20 december 2006, således inte längre någon verkan som kunde undanröjas endast genom böter.
- 64 I den tredje grundens första del har klaganden hävdats att förstainstansrätten – genom att slå fast att det framgår av det omtvistade beslutet att kommissionen avsåg att tillämpa artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 jämte artikel 65.1 KS – åsidosatte ”precisionsprincipen avseende rättslig grund”. Enligt denna kan en sanktion åläggas endast om den vilar på en klar och entydig rättslig grund som innehåller föreskrifter om att en sanktion ska åläggas i det aktuella fallet. I artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 föreskrivs emellertid sanktioner endast vid överträdelse av artiklarna 81 EG och 82 EG, men inte vid överträdelse av artikel 65.1 KS.

2. Domstolens bedömning

- 65 Varje avtal som motsvarade de omständigheter som angavs i artikel 65.1 KS och som ingicks eller genomfördes innan EKSG-fördraget upphörde att gälla den 23 juli 2002 kunde fram till den dagen leda till att kommissionen, med stöd av artikel 65.5 KS, fattade beslut om böter för de företag som hade deltagit i avtalet eller i genomförandet av detsamma.
- 66 Vidare kunde varje avtal som motsvarade de omständigheter som angavs i artikel 65.1 KS och som ingicks eller genomfördes mellan den 24 juli 2002 och den 30 november 2009 leda till att kommissionen fattade ett sådant beslut med stöd av artikel 81 EG och artikel 15.2 a i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av [EG-]fördragets artiklar [81] och [82] (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8) eller artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003.
- 67 Det är slutligen utrett att varje avtal som motsvarar de omständigheter som angavs i artikel 65.1 KS och som ingåtts eller genomförts efter den 1 december 2009 kan leda till att kommissionen fattar ett sådant beslut med stöd av artikel 101 FEUF och artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003.
- 68 I förevarande mål har klaganden emellertid i huvudsak bestritt förstainstansrättens konstaterande att kommissionen, genom det omtvistade beslutet som antogs efter den 23 juli 2002, kunde ålägga klaganden böter på grundval av artikel 65.1 KS och 65.5 KS jämförd med artiklarna 7.1 och 23.2 a i förordning nr 1/2003 på grund av att klaganden före den 23 juli 2002 hade ingått och genomfört ett avtal som motsvarade de omständigheter som angavs i artikel 65.1 KS.

- 69 Vad för det första avser kommissionens behörighet fann förstainstansrätten, i punkt 74 i den överklagade domen, att den bestämmelse som utgör rättslig grund för en rättsakt och som förklarar unionsinstitutionen behörig att anta den ifrågavarande rättsakten ska vara gällande vid tiden för antagandet av rättsakten, vilket är fallet beträffande artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.
- 70 I punkterna 76–79 i den överklagade domen angav förstainstansrätten att EKSG-fördraget enligt artikel 305.1 EG var en *lex specialis* som avvek från *lex generalis* (det vill säga EG-fördraget). Vidare angav förstainstansrätten att till följd av att EKSG-fördraget upphörde att gälla den 23 juli 2002 kom tillämpningsområdet för det allmänna systemet i EG-fördraget att den 24 juli 2002 utsträckas till sektorer som ursprungligen reglerades i EKSG-fördraget.
- 71 I punkterna 80–82 i den överklagade domen angav förstainstansrätten att den omständigheten att EG-fördraget ersatte EKSG-fördraget som rättslig ram är en del av kontinuiteten i unionens rättsordning och av syftena med densamma, eftersom inrättandet och upprätthållandet av en ordning för fri konkurrens utgör ett av EG-fördragets och EKSG-fördragets viktigaste mål. Förstainstansrätten betonade härvid att begreppen avtal och samordnade förfaranden i den mening som avsågs i artikel 65.1 KS motsvarar begreppen avtal och samordnade förfaranden i den mening som avses i artikel 81 EG och att dessa två bestämmelser har tolkats på samma sätt av unionsdomstolen.
- 72 I punkterna 83 och 84 i den överklagade domen fann förstainstansrätten att kontinuiteten i unionens rättsordning förutsätter att kommissionen, i fråga om situationer som uppkom medan EKSG-fördraget fortfarande var i kraft, säkerställer att de rättigheter och skyldigheter iaktas som såväl medlemsstaterna som enskilda *eo tempore* hade enligt EKSG-fördraget. Förstainstansrätten fann även att artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 således ska tolkas så, att kommissionen efter den 23 juli 2002 får vidta sanktioner mot karteller inom områden som omfattades av EKSG-fördragets materiella och tidsmässiga tillämpningsområde (*ratione materiae* och *ratione temporis*).

- 73 Domstolen finner härvid att dessa överväganden inte innehåller någon felaktig rättstillämpning. Det framgår nämligen av rättspraxis att i enlighet med en gemensam princip för medlemsstaternas rättsordningar, vilkas ursprung kan spåras ända tillbaka till den romerska rätten, ska rättsstrukturernas kontinuitet säkerställas när lagstiftningen ändras och lagstiftaren inte invänder däremot. Det framgår vidare att denna princip är tillämplig på ändringar av unionens primärrätt (se, för ett motsvarande synsätt, dom av den 25 februari 1969 i mål 23/68, Klomp, REG 1969, s. 43, punkt 13).
- 74 Domstolen delar kommissionens bedömning att det inte finns några tecken på att unionslagstiftaren hade för avsikt att sådana ageranden i samförstånd som var förbjudna medan EKSG-fördraget fortfarande var i kraft inte skulle vara föremål för sanktioner sedan detta upphört att gälla.
- 75 Såsom framgår av punkt 55 ovan, har klaganden själv betonat att rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar hade angett att de var villiga att vidta alla nödvändiga åtgärder för att hantera följderna av EKSG-fördragets utgång. Kommissionen angav å andra sidan att den var tvungen att lägga fram förslag till övergångsbestämmelser endast om en sådan åtgärd ansågs nödvändig och att den, med beaktande av de tillämpliga allmänna rättsprinciperna, ansåg att detta inte var nödvändigt på området för lagstiftning om kartellbildning.
- 76 Härav följer att klaganden inte med framgång kan stödja något argument på den omständigheten att det inte finns några övergångsbestämmelser på området.
- 77 Det följer dessutom av vad som konstaterats ovan i punkterna 65–67 att den omständigheten att EKSG-fördraget har ersatts av EG-fördraget och EUF-fördraget säkerställer – för att garantera fri konkurrens – att kommissionen har kunnat och fortfarande kan vidta sanktioner mot ageranden som motsvarar de omständigheter som angavs i artikel 65.1 KS, oavsett om dessa ägt rum före eller efter den 23 juli 2002.

- 78 Det skulle under dessa förhållanden strida mot fördragets syfte och inbördes sammanhang, samt vara oförenligt med principen om kontinuiteten i unionens rättsordning, om kommissionen skulle sakna behörighet att säkerställa en enhetlig tillämpning av bestämmelser med anknytning till EKSG-fördraget som fortfarande har verkningar, även efter att fördraget upphört att gälla (se, för ett motsvarande synsätt, dom av den 18 juli 2007 i mål C-119/05, Lucchini, REG 2007, s. I-6199, punkt 41).
- 79 Förstainstansrätten gjorde vidare en riktig bedömning i punkterna 85, 86 och 89 i den överklagade domen när den fann att iakttagandet av principen om lagens tillämplighet i tiden, rättssäkerhetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar innebär att de materiella bestämmelserna i artikel 65.1 KS och 65.5 KS ska tillämpas på omständigheterna i målet, som omfattas av dessa bestämmelsers materiella och tidsmässiga tillämpningsområde (*ratione materiae och ratione temporis*).
- 80 Klaganden har hävdad att principen *nulla poena sine lege* och en föregiven ”precisionsprincip” åsidosattes genom det omtvistade beslutet, bland annat genom att varken förordning nr 1/2003 eller artikel 83 EG innehåller någon hänvisning till artikel 65 KS. Domstolen erinrar härvid om att principen om inget brott eller straff utan lag (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), som kommit till uttryck i bland annat artikel 49.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, innebär att överträdelse och sanktioner måste definieras tydligt i en unionsrättslig bestämmelse (se, för ett motsvarande synsätt, dom av den 3 maj 2007 i mål C-303/05, Advocaten voor de Wereld, REG 2007, s. I-3633, punkterna 49 och 50).
- 81 Enligt rättssäkerhetsprincipen krävs det dessutom att en sådan unionsrättslig bestämmelse gör det möjligt för dem som berörs därav att få kännedom om den exakta omfattningen av de skyldigheter som de åläggs genom bestämmelsen. Enskilda ska nämligen på ett otvetydigt sätt kunna få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter och kunna vidta åtgärder i enlighet därmed (dom av den 10 mars 2009 i mål C-345/06, Heinrich, REG 2009, s. I-1659, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

- 82 Vid tiden för omständigheterna i målet utgjorde artikel 65.1 KS och 65.5 KS en tydlig rättslig grund för den sanktion som har ålagts i förevarande mål. Klaganden kunde därför inte vara ovetande om konsekvenserna av företagets agerande. Det följer dessutom av vad som konstaterats ovan i punkterna 65–67 att samma agerande även senare skulle ha gett upphov till en sådan sanktionsåtgärd som vidtogs av kommissionen.
- 83 Eftersom överträdelsena samt vilka sanktioner som kunde åläggas på grund av dessa och omfattningen av dessa sanktioner angavs tydligt i fördragen redan före dagen för omständigheterna i målet, syftar dessa principer inte till att garantera företagen att senare ändringar av den rättsliga grunden och handläggningsreglerna ska göra det möjligt för dem att undgå sanktioner med anledning av tidigare överträdelser.
- 84 Redan innan EKSG-fördraget upphörde att gälla angav kommissionen att det inte fanns någon möjlighet att undgå sådana sanktioner. I punkt 31 i meddelandet av den 18 juni 2002 om vissa förändringar i handläggningen av konkurrensärenden till följd av att EKSG-fördraget löper ut angav kommissionen att om den identifierar en överträdelse på ett område som omfattas av EKSG-fördraget, kommer den materiella rätt som tillämpas att vara den rätt som gällde vid den tidpunkt då de sakförhållanden som överträdelsen består i inträffade, oberoende av när tillämpningen äger rum. När det gäller förfaranden är det EG-fördraget som är tillämpligt sedan EKSG-fördraget har löpt ut.
- 85 För övrigt utgör principen om tillämpning av den lag som föreskriver den mildaste påföljden (*lex mitior*) i förevarande mål inte hinder mot att artikel 65.5 KS tillämpas, eftersom de böter som ålades enligt det omtvistade beslutet i vart fall ligger under det tak som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 för böter som åläggs på grund av att unionens konkurrensregler åsidosatts.

- 86 Av vad anförts följer att ett omsorgsfullt företag som befinner sig i den situation som klaganden befann sig i inte vid något tillfälle kunde vara ovetande om konsekvenserna av sitt agerande. Inte heller kunde klaganden räkna med att den omständigheten att EKSG-fördraget ersattes av EG-fördraget skulle medföra att företaget kunde undgå sanktioner med anledning av tidigare överträdelse av artikel 65 KS.
- 87 Förstainstansrätten gjorde även – beträffande den rättsliga grunden och de tillämpliga handläggningsreglerna – en riktig bedömning när den i punkterna 84 och 87 i den överklagade domen fann att kommissionens behörighet att ålägga de ifrågavarande böterna genom det omtvistade beslutet följer av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och att förfarandet skulle genomföras i enlighet med den förordningen.
- 88 Det framgår nämligen av rättspraxis att den bestämmelse som utgör rättslig grund för en rättsakt och som förklarar unionsinstitutionen behörig att anta den ifrågavarande rättsakten ska vara gällande vid tiden för antagandet av rättsakten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 april 2000 i mål C-269/97, kommissionen mot rådet, REG 2000, s. I-2257, punkt 45). Av rättspraxis följer vidare att handläggningsreglerna i allmänhet ska anses tillämpliga från den tidpunkt då de träder i kraft (se, för ett motsvarande synsätt, dom av den 12 november 1981 i de förenade målen 212/80–217/80, Meridionale Industria Salumi m.fl., REG 1981, s. 2735, punkt 9, och av den 23 februari 2006 i mål C-201/04, Molenbergnatie, REG 2006, s. I-2049, punkt 31).
- 89 Skyddsreglerna avseende förfarandet för de ifrågavarande företagen enligt de tillämpliga bestämmelserna i EKSG-fördraget har inte försvagats, utan snarare stärkts genom kommissionens tillämpning av förordning nr 1/2003. Klaganden har inte ifrågasatt detta.
- 90 Härav följer att förstainstansrätten inte gjorde någon felaktig rättstillämpning när den i punkterna 87 och 89 i den överklagade domen fann att kommissionens behörighet att ålägga de ifrågavarande böterna genom det omtvistade beslutet följer av

artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och att förfarandet skulle genomföras i enlighet med den förordningen. Detsamma gäller förstainstansrättens bedömning att den materiella bestämmelsen om tillämplig sanktion utgjordes av artikel 65.1 KS och 65.5 KS.

- 91 Överklagandet kan därför inte vinna bifall på den första grunden eller den tredje grundens första del.

B — Den andra grunden och den tredje grundens andra del

1. Den andra grundens första del: Huruvida förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen

a) Parternas argument

- 92 Enligt klaganden fann förstainstansrätten felaktigt att domstolen i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen tillskrev klaganden ansvaret för överträdelser som Thyssen Stahl hade begått. I denna dom beslutade domstolen genom ett kompletterande skäl tvärtom att inte tillskriva klaganden ansvaret. Den processrättsliga kontexten, till vilken förstainstansrätten hänvisade, till stöd för sin tolkning, gör det inte möjligt att ge en annan innebörd åt lydelsen i punkt 88. För att göra denna tolkning borde förstainstansrätten ha lämnat in en ansökan om förklaring av dom i enlighet med artikel 102 i domstolens rättegångsregler.

- 93 Eftersom punkt 88 innehåller hänvisningar till samtliga förklaringar som angetts i punkterna 85 och 86 i samma dom och ingår i samma resonemang, anser klaganden att det är obegripligt att förstainstansrätten uteslöt förklaringen av den 23 juli 1997. Med anledning av att förstainstansrätten ansåg att den förklaringen inte kunde vara berörd på grund av att den inte avsåg Thyssen Stahls verksamhet, har klaganden anfört att denna förklaring just avsåg detta företags verksamhet.
- 94 Enligt motiveringen i den överklagade domen skulle domstolen inte ha haft någon anledning att även pröva den andra och den tredje grunden i anslutningsöverklagandet om punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen skulle tolkas på det sätt som klaganden har föreslagit. Klaganden har betonat att unionsdomstolarna regelbundet uttalar sig om både grunder som leder till bifall och andra grunder.

b) Domstolens bedömning

- 95 Domstolen slog i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen fast att vad avser de påstått exceptionella omständigheter som kommissionen hade åberopat och som nämns i punkt 79 i den domen, räckte det att för det första erinra om att klaganden inte är Thyssen Stahls ekonomiska efterträdare, eftersom Thyssen Stahl fortsatte att existera som separat juridisk person fram till dess att det omtvistade beslutet fattades. Det enhetliga agerande som kännetecknade Thyssen Stahls och klagandens agerande efter den 1 januari 1995 räckte inte som skäl för att hålla klaganden ansvarig för Thyssen Stahls agerande före detta datum, på grund av den princip som nämns i punkt 82 i den ovannämnda domen, att en juridisk person inte kan straffas för andra omständigheter än dem som denne särskilt läggs till last. Vad slutligen avser klagandens påstådda förklaringar rörande Thyssen Stahls verksamhet under det administrativa förfarandet, hade domstolen i punkterna 85

och 86 i denna dom angett att de inte utgjorde skäl för att hålla klaganden ansvarig för Thyssen Stahls handlingar före detta datum.

- 96 Förstainstansrätten angav i punkt 118 i den överklagade domen att klagandens överklagande i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen inte gällde förstainstansrättens bedömning av ansvarsövergången från Thyssen Stahl till klaganden. Förstainstansrättens konstaterande i den överklagade domen har inte ifrågasatts i förevarande förfarande.
- 97 Förstainstansrätten angav i punkterna 119–121 i den överklagade domen att kommissionen, som svar på överklagandet, hade lämnat in ett anslutningsöverklagande. I detta hävdade kommissionen bland annat att det hade skett en missuppfattning av vissa bevishandlingar och felaktig rättstillämpning vad avser bedömningen av ansvarsövergången. Förstainstansrätten preciserade att det var tolkningen av domstolens svar, i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen, på den första grunden i anslutningsöverklagandet som utgjorde tvistefrågan mellan parterna. Förstainstansrätten ansåg att denna tolkning var beroende av räckvidden för den ovannämnda grunden och av den exakta ordalydelsen i vad kommissionen anfört till stöd för grunden.
- 98 I punkt 122 i den överklagade domen fann förstainstansrätten att det framgår av punkterna 73–79 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen att kommissionen i den ovannämnda grunden i sitt anslutningsöverklagande inte avsåg att ifrågasätta att förstainstansrätten på grundval av förklaringen av den 23 juli 1997 hade konstaterat att den omtvistade ansvarsövergången ägt rum. Kommissionen ifrågasatte endast förstainstansrättens därpå följande slutsats att nämnda förklaring inte kunde tolkas som att klaganden även avsåg sig rätten att yttra sig angående de beteenden som lades Thyssen Stahl till last.

- 99 I punkterna 126–128 i den överklagade domen angav förstainstansrätten att domstolen, i punkterna 81 och 82 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen, erinrade om och fastställde förstainstansrättens slutsats att förklaringen av den 23 juli 1997 inte medförde att klaganden frånsade sig rätten att yttra sig. Förstainstansrätten angav vidare att domstolen i punkterna 83–86 i denna dom prövade och förkastade kommissionens argument avseende förstainstansrättens underlåtenhet att beakta andra bevishandlingar i samband med nämnda förklaring och därmed missuppfattat dessa. Enligt förstainstansrätten drog domstolen i punkt 87 i den ovannämnda domen slutsatsen att förstainstansrätten inte missuppfattat vare sig förklaringen av den 23 juli 1997 eller övrig bevisning.
- 100 I punkt 129 i den överklagade domen betonade förstainstansrätten att det enda syftet med punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen var att domstolen prövade och förkastade ett ”annat av kommissionens argument avseende att det förelåg exceptionella omständigheter, med hänsyn till att [klaganden] påstods vara Thyssen [Stahls] ekonomiska efterträdare och att de två bolagens agerande uppenbarligen varit enhetligt samt till de förklaringar [klaganden] gjort i Thyssen [Stahls] namn under det administrativa förfarandet”.
- 101 Förstainstansrätten angav i punkterna 131–135 i den överklagade domen att det, mot bakgrund av ändamålet för den första grunden i kommissionens anslutningsöverklagande, framgick av ordalydelsen i den tredje meningen i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen att denna mening bara hänvisade till slutsatserna i punkterna 85 och 86 i den domen avseende klagandens förklaringar under det administrativa förfarandet rörande Thyssen Stahls verksamhet utöver förklaringen av den 23 juli 1997, det vill säga klagandens svar på de två meddelandena om invändningar och dess skrivelse av den 17 december 1996.
- 102 Förstainstansrätten drog i punkt 136 i den överklagade domen slutsatsen att klagandens tolkning av nämnda punkt 88 ”skulle innebära att domstolen utan motivering och genom en enkel hänvisning omvandlade en fastställelse av åsidosättande av rätten att yttra sig till en slutsats angående ansvarsövergången, vilket inte kan tillåtas”. I punkt 138 i denna dom angav förstainstansrätten att talan således inte kunde bifallas

på klagandens tredje grund, eftersom denna byggde på en felaktig tolkning av nämnda punkt 88.

- 103 Domstolen finner att dessa skäl i den överklagade domen inte grundas på en felaktig rättstillämpning. I motsats till vad klaganden har gjort gällande konstaterade förstainstansrätten i den överklagade domen nämligen inte att domstolen i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen godtog att klaganden skulle tillskrivas ansvaret för de överträdelser som Thyssen Stahl hade begått. I punkterna 118 och 122 i den överklagade domen konstaterade förstainstansrätten tvärtom att klagandens överklagande i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen inte avsåg förstainstansrättens bedömning av att ansvaret för den överträdelse som Thyssen Stahl klandrades för övergick till klaganden. Förstainstansrätten konstaterade vidare att punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen avsåg kommissionens anslutningsöverklagande som inte heller avsåg någon sådan ansvarsövergång.
- 104 Domstolen delar vidare förstainstansrättens bedömning att domstolen, i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen, särskilt besvarade kommissionens argument i punkt 79 i nämnda dom. Den sistnämnda punkten inskränker sig emellertid till en sammanfattning av argumenten i punkterna 84–87 i anslutningsöverklagandet, vilka innehåller en hänvisning till punkterna 60–64 i detta.
- 105 Det framgår härvid av handlingarna i målet att alla argument som kommissionen anfört i de ovannämnda punkterna i anslutningsöverklagandet uteslutande avsåg andra förklaringar från klaganden under det administrativa förfarandet än förklaringen av den 23 juli 1997.
- 106 Härav följer att varken klaganden eller kommissionen vid domstolen har åberopat möjligheten att på grundval av förklaringen av den 23 juli 1997 tillskriva klaganden

ansvaret för Thyssen Stahls omtvistade agerande. I punkt 83 i den ovannämnda domen fann domstolen dessutom att det skulle prövas huruvida annan bevisning förelåg än den ovannämnda förklaringen. Hänvisningen i sista meningen i punkt 88 i denna dom till de förklaringar som nämndes i punkterna 85 och 86 i samma dom avser därför uteslutande andra förklaringar från klaganden än förklaringen av den 23 juli 1997.

¹⁰⁷ Överklagandet kan mot denna bakgrund inte bifallas såvitt avser den andra grundens första del.

2. Det första argumentet som åberopats till stöd för den andra grundens andra del: Förstainstansrättens missuppfattning av omfattningen av principen om rättskraft samt åsidosättande av rätten till försvar

a) Upptagande till sakprövning av detta argument

i) Parternas argument

¹⁰⁸ Kommissionen har hävdats att klagandens argument står i strid med klagandens yttranden i första instans. Där gjorde klaganden gällande att unionsdomstolen redan slutgiltigt hade avgjort frågan om ansvarsövergång. Således är det fråga om en ny grund som inte kan prövas i ett mål om överklagande.

ii) Domstolens bedömning

- 109 Det framgår av punkterna 105–109 i den överklagade domen att klaganden, i den fjärde grunden till stöd för talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, hade anfört att förklaringen av den 23 juli 1997 inte kunde medföra att ansvaret för Thyssen Stahls omtvistade agerande skulle övergå till klaganden.
- 110 Det framgår emellertid att klaganden åberopade denna grund för det fall förstainstansrätten inte skulle godta den tolkning av punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen som klaganden gjorde gällande i sin tredje grund, och för det fall varken denna dom eller domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen hade varit rättskraftigt avgjord.
- 111 I punkterna 139–147 i den överklagade domen avvisade förstainstansrätten talan såvitt avsåg den fjärde grunden i detta mål. Förstainstansrätten grundade sig härvid på att det konstaterande den gjort i punkt 62 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen var rättskraftigt avgjort. I detta konstaterande hade förstainstansrätten slagit fast att kommissionen undantagsvis, med hänsyn till förklaringen av den 23 juli 1997, hade rätt att tillskriva klaganden ansvaret för det omtvistade agerandet.
- 112 Klaganden kan därför inte vara förhindrad att i överklagandet ifrågasätta denna bedömning som förstainstansrätten gjorde för första gången i den överklagade domen. Denna bedömning utgjorde dessutom grundvalen för att avvisa talan såvitt avsåg den fjärde grunden som åberopats till stöd för klagandens yrkande om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet.

- 113 Det första argumentet som åberopats till stöd för den andra grundens andra del kan således prövas i sak.

b) Prövning i sak

i) Parternas argument

- 114 Klaganden har för det första hävdad att förstainstansrätten missuppfattade omfattningen av principen om rättskraft. Eftersom denna princip innebär att det inte är möjligt att väcka ny talan om samma sak, kan rättskraften inte få ett större omfång än föremålet för tvisten i det äldre målet. Eftersom föremålet för tvisten avgränsas av yrkandena och de bakomliggande faktiska omständigheterna, avser den ovannämnda principen endast det angripna beslutet, om det är ett förvaltningsbeslut som angrips. Enligt klaganden medför detta att principen om rättskraft inte kan utgöra hinder mot en talan mot ett nytt beslut, även om de två besluten har samma föremål.
- 115 I förevarande mål avser rättskraften således endast det ursprungliga beslutet. Enligt klaganden borde frågan huruvida Thyssen Stahls agerande kunde tillskrivas klaganden därför ha prövats på nytt i det omtvistade beslutet. I de föregående målen begränsade klaganden sig till att åberopa åsidosättande av rätten till försvar. Förstainstansrättens tolkning av principen om rättskraft medför därmed att klaganden har förlorat möjligheten att åberopa grunder som inte åberopats tidigare.

- 116 Klaganden anser vidare att med anledning av att klaganden återkallat förklaringen av den 23 juli 1997, så har omständigheterna beträffande den påstådda övergången till klaganden av ansvaret för Thyssen Stahls agerande ändrats med avseende på det omtvistade beslutet sedan det ursprungliga beslutet antogs. I motsats till vad förstainstansrätten fann i punkt 147 i den överklagade domen, kan senare förändringar av de faktiska eller rättsliga omständigheterna emellertid inte sättas ur spel av principen om rättskraft.
- 117 Klaganden har för det andra gjort gällande att förstainstansrättens tolkning av principen om rättskraft innebär ett åsidosättande av rätten till försvar. Eftersom det ursprungliga beslutet ogiltigförklarades på grund av att rätten att yttra sig inte hade iakttagits med avseende på att klaganden tillskrivits ansvaret för Thyssen Stahls agerande, anser klaganden att denna rätt måste säkerställas genom ett nytt förfarande. Om klaganden kunde tillskrivas ansvaret för detta agerande endast på grundval av rättskraften, skulle det inte finnas någon anledning att väcka en ny talan, eftersom rätten att yttra sig skulle sakna innehåll.
- 118 Kommissionen har anfört att rättskraften, enligt fast rättspraxis, omfattar de sak- och rättsfrågor som faktiskt eller med nödvändighet har avgjorts genom den ifrågavarande domen. Kommissionen har preciserat att det både i det domstolsförfarande som avsåg det ursprungliga beslutet och i det domstolsförfarande som ledde fram till den överklagade domen fordrades en bedömning av huruvida kommissionen på grundval av förklaringen av den 23 juli 1997 kunde tillskriva klaganden ansvaret för Thyssen Stahls överträdelse.
- 119 Denna förklaring har således varit föremål för tvisten i dessa förfaranden. I punkterna 59 och 62 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen avgjorde förstainstansrätten frågan om ansvaret för överträdelsen. Förstainstansrättens slutsats i denna del bestreds inte när denna dom överklagades, och den fastställdes dessutom i sak av domstolen. Kommissionen var tvungen att beakta vad som konstaterades i dessa avseenden, eftersom den

enligt artikel 233 EG ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domstolens dom. Eftersom det omtvistade beslutet antogs i samma administrativa förfarande som det förfarande som ledde fram till att det ursprungliga beslutet antogs, kan klaganden inte göra olika påståenden om samma omständigheter.

120 Om en invändning om rättskraft kan göras gällande endast med avseende på en ny talan om ogiltigförklaring av samma beslut, skulle denna invändning vara aktuell endast om beslutet fastställs i det första förfarandet. Denna princip är emellertid tillämplig även vid ogiltigförklaring på grund av formfel, om vissa frågor har avgjorts i det avseendet.

121 Enligt kommissionen var återkallelsen av förklaringen av den 23 juli 1997, som gjordes för första gången under förhandlingen vid förstainstansrätten, inte längre rättsligt möjlig, eftersom det omtvistade beslutet hade antagits under tiden. Det gick därför inte längre att bortse från ansvarsövertagandet som grundval för beslutet. Klagandebolaget säger dessutom emot sig självt när det samtidigt påstår att rättskraft omfattar endast konsekvenserna av tidigare avgöranden avseende det ursprungliga beslutet och att domstolen i punkt 88 i domen i de ovannämnda förenade målen Thyssen-Krupp mot kommissionen slutgiltigt slog fast att klaganden inte var ansvarig enligt materiell rätt.

122 Eftersom det ursprungliga beslutet ogiltigförklarades på grund av formfel, är det för att med giltig verkan överta Thyssen Stahls ansvar inte nödvändigt att komma i åtnjutande av rätten att yttra sig. Med kännedom om följderna av denna förklaring, förklarade nämligen klagandebolaget självt att det gjorde detta övertagande.

ii) Domstolens bedömning

- 123 Domstolen har vid upprepade tillfällen erinrat om att principen om rättskraft äger stor betydelse i såväl unionsrätten som de nationella rättsordningarna (dom av den 30 september 2003 i mål C-224/01, Köbler, REG 2003, s. I-10239, punkt 38, av den 16 mars 2006 i mål C-234/04, Kapferer, REG 2006, s. I-2585, punkt 20, och av den 29 juni 2010 i mål C-526/08, kommissionen mot Luxemburg, REU 2010, s. I-6151, punkt 26). Domstolen har vidare erinrat om att rättskraften endast omfattar de sak- och rättsfrågor som faktiskt eller med nödvändighet har avgjorts genom det aktuella domstolsavgörandet (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Luxemburg, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 124 I punkt 62 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen slog förstainstansrätten fast följande:

”Rätten framhåller att det inte har bestridits att kommissionen, med hänsyn till [klagandens] förklaring av den 23 juli 1997, undantagsvis hade rätt att hålla sistnämnda bolag ansvarigt för de överträdelser som Thyssen Stahl ansågs ha gjort sig skyldigt till mellan december 1993 och den 1 januari 1995. En sådan förklaring, som särskilt görs med hänsyn till ekonomiska överväganden vid företagskoncentrationer, skall nämligen anses innebära att den juridiska person, som har övertagit ansvaret för en annan juridisk persons verksamhet efter den tidpunkt då nämnda verksamhet utgjorde en överträdelse, skall hållas ansvarig för överträdelserna, även om det i princip är den fysiska eller juridiska person som ledde företaget i fråga vid tidpunkten för överträdelserna som skall vara ansvarig för denna.”

- 125 Förstainstansrätten uttalade sig i punkt 62 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen således om lagenligheten i att ansvaret för den ifrågavarande överträdelserna övergick genom förklaringen av den 23 juli 1997.

- 126 I punkterna 139 och 140 i den överklagade domen slog förstainstansrätten fast att denna rättsfråga omfattas av rättskraft, eftersom den har avgjorts av unionsdomstolen.
- 127 Såsom framgår av punkt 115 i förevarande dom har klagandebolaget emellertid gjort gällande att klagandebolaget i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen och i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen begränsade sig till att åberopa åsidosättande av rätten till försvar och att förstainstansrättens tolkning av principen om rättskraft i den överklagade domen således medför att klaganden har förlorat möjligheten att åberopa grunder som inte åberopats tidigare.
- 128 I punkt 51 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen konstaterade förstainstansrätten att klaganden hade gjort gällande endast att "bolagets rätt att yttra sig angående de handlingar som har lagts Thyssen Stahl till last [hade åsidosatts]" och att det "i egenskap av förvärvare [hade tagit] på sig ansvaret för de överträdelser som [Thyssen Stahl] eventuellt hade gjort sig skyldigt till". I punkt 62 i denna dom betonade förstainstansrätten att övergången av Thyssen Stahls ansvar till klaganden genom förklaringen av den 23 juli 1997 inte hade bestritts.
- 129 Under dessa förhållanden konstaterar domstolen att lagenligheten i att ansvaret för den ifrågavarande överträdelserna övergick genom förklaringen av den 23 juli 1997 inte var föremål för tvisten i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen.
- 130 Med hänsyn till de argument som anfördes vid förstainstansrätten i det ovannämnda målet, var rättens uppgift begränsad till att bedöma huruvida klaganden, genom att avge förklaringen av den 23 juli 1997, hade frånsagt sig rätten att yttra sig särskilt med avseende på Thyssen Stahls överträdelse.

- 131 Vid denna bedömning skulle förstainstansrätten visserligen fastställa den ovannämnda förklaringens innehåll, och den kunde därför konstatera att denna syftade till en övergång av ansvaret. För att inte döma utöver vad som har yrkats (*ultra petita*) ankom det emellertid inte på förstainstansrätten att avgöra huruvida denna åtgärd varit rättsenlig.
- 132 Eftersom förstainstansrätten inte prövade frågan huruvida ansvarsövergången enligt förklaringen av den 23 juli 1997 var rättsenlig, utgör konstaterandet i punkt 62 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen ett *obiter dictum* som avkunnats utanför gränserna för tvisten vid förstainstansrätten. Förstainstansrätten avgjorde således inte en rättsfråga, vare sig faktiskt eller med nödvändighet. Det ovannämnda konstaterandet kan därför inte omfattas av rättskraft.
- 133 Såsom har anförts ovan i punkterna 96 och 102–106 avsåg varken klagandens överklagande eller kommissionens anslutningsöverklagande i de ovannämnda förenade målen ThyssenKrupp mot kommissionen frågan om lagenligheten i att ansvaret för den ifrågavarande överträdelsen övergick genom förklaringen av den 23 juli 1997. Domstolen har således inte hittills avgjort denna rättsfråga.
- 134 Med beaktande av vad ovan anförts konstaterar domstolen att förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning genom att, i punkterna 139–145 i den överklagade domen, slå fast att förstainstansrättens bedömning i punkt 62 i domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen av lagenligheten i den ovannämnda ansvarsövergången omfattades av rättskraft.
- 135 Av vad anförts följer att det första argumentet till stöd för den andra grundens andra del ska godtas. Det saknas härvid skäl att pröva klagandens övriga argument.

- 136 Det ska emellertid erinras om att överklagandet ska ogillas om en dom från förstainstansrätten innehåller domskäl som strider mot unionsrätten, men domslutet framstår som riktigt enligt andra rättsliga grunder (dom av den 13 juli 2000 i mål C-210/98 P, *Salzgitter mot kommissionen*, REG 2000, s. I-5843, punkt 58).
- 137 Genom att slå fast att förstainstansrättens bedömning, i punkt 62 i domen i de ovan nämnda förenade målen *Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen*, av lagenligheten i den ifrågavarande ansvarsövergången omfattades av rättskraft, underkände förstainstansrätten den fjärde grunden. Denna fjärde grund avsåg huruvida ansvarsövergången enligt förklaringen av den 23 juli 1997 varit rättsenlig.
- 138 Under dessa förhållanden ska domstolen undersöka det andra argumentet till stöd för den andra grundens andra del. Detta utgör i huvudsak en återupprepning av klagandens fjärde grund vid förstainstansrätten.

3. Det andra argumentet som åberopats till stöd för den andra grundens andra del samt den tredje grundens andra del: Ansvarsövergång har inte skett med anledning av förklaringen av den 23 juli 1997 samt åsidosättande av ”precisionsprincipen”

a) Parternas argument

- 139 I det andra argumentet till stöd för den andra grundens andra del har klagandebolaget erinrat om att det gjorde gällande vid förstainstansrätten att det, i enlighet med rättspraxis, inte kunde hållas ansvarigt som ett bolag som med avseende på rättigheter

och skyldigheter har trätt i stället för Thyssen Stahl, eftersom detta fortfarande existerar. I den mån förstainstansrätten tillskrev klaganden detta ansvar på grundval av förklaringen av den 23 juli 1997, har klaganden hävdats att bolaget inskränkt sig till att förklara att det i civilrättsligt avseende tog på sig ansvaret för Thyssen Stahls skulder och att denna förklaring – om den fortfarande hade varit tillämplig, vilket inte är fallet – inte gjorde det möjligt att tillskriva klaganden ansvaret för böter.

- 140 Klaganden har preciserat att kommissionen begärde att detta företag skulle avge en förklaring, men att den inte upplyste klaganden om sin avsikt att använda förklaringen till stöd för en övergång av ansvaret för att erlægga böterna. Klaganden uppfattade denna begäran så, att den avsåg endast det civilrättsliga ansvaret. För att bringa kommissionens felaktiga tolkning att upphöra, lät klaganden föra in i protokollet från förhandlingen vid förstainstansrätten att bolaget återkallade denna förklaring.
- 141 En sådan privaträttslig förklaring som ett företag har gjort kan enligt klaganden i vart fall inte medföra någon övergång av ansvaret för en överträdelse av lagstiftningen om kartellbildning, när böterna utgör en sanktion som myndigheterna ålagt med stöd av lag och därvid angett den person som åläggs sanktionen. Enligt principen *ius publicum privatorum pactis mutari non potest* kan varken myndigheter eller företag undgå en lagenlig skyldighet att erlægga böter genom att ansvaret övergår.
- 142 I den tredje grundens andra del anser klaganden att förstainstansrätten åsidosatte ”precisionsprincipen” genom att slå fast att det framgick av det omtvistade beslutet att kommissionen hade grundat klagandens ansvar på förklaringen av den 23 juli 1997. Det fanns nämligen inga uppgifter i *lex lata* som utvisar att en privaträttslig förklaring som gjorts av ett företag skulle kunna leda till övergång av ansvaret för att erlægga böter. Dessutom har omfattningen och gränserna för en sådan övergång inte definierats.

b) Domstolens bedömning

- ¹⁴³ Enligt fast rättspraxis är det i princip den fysiska eller juridiska person som ledde ett företag när en överträdelse begicks som ska hållas ansvarig för densamma. Detta gäller även om ansvaret för driften av företaget inte längre åvilar denna person när beslutet om fastställelse av överträdelsen antas (dom av den 16 november 2000 i mål C-248/98 P, KNP BT mot kommissionen, REG 2000, s. I-9641, punkt 71, i mål C-279/98 P, Cascades mot kommissionen, REG 2000, s. I-9693, punkt 78, i mål C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags mot kommissionen, REG 2000, s. I-9925, punkt 37, och i mål C-297/98 P, SCA Holding mot kommissionen, REG 2000, s. I-10101, punkt 27).
- ¹⁴⁴ Domstolen har haft tillfälle att precisera, med avseende på när en enhet som inte begick överträdelsen likväl kan åläggas sanktioner för denna, att den situationen då den enhet som har begått överträdelsen juridiskt eller ekonomiskt sett har upphört att existera omfattas av detta fall. Om en sanktion åläggs ett företag som inte längre bedriver ekonomisk verksamhet, finns det nämligen en risk för att sanktionen kommer att sakna avskräckande verkan (dom av den 11 december 2007 i mål C-280/06, ETI m.fl., REG 2007, s. I-10893, punkt 40).
- ¹⁴⁵ Det är i förevarande mål utrett att den enhet som tillskrevs den omtvistade överträdelsen, vid tiden för omständigheterna i målet, utgjorde en del av Thyssen Stahl och bedrev verksamhet under detta företags kontroll. Det är vidare ostridigt att Thyssen Stahl den dag då det omtvistade beslutet fattades juridiskt sett fortfarande existerade och fortfarande bedrev ekonomisk verksamhet. I enlighet med den rättspraxis som domstolen erinrat om ovan i punkterna 143 och 144 var kommissionen således i princip skyldig att ålägga Thyssen Stahl bötesbeloppet.

- 146 Det framgår härvid av handlingarna i målet att de åtgärder som kommissionen vidtog på grund av den ifrågavarande överträdelsen inledningsvis avsåg Thyssen Stahl. Av handlingarna framgår även att kommissionen fortsatte att vidta åtgärder mot Thyssen Stahl på grund av denna överträdelse, även sedan den ifrågavarande enheten hade överlåtits till klaganden.
- 147 Kommissionen har preciserat att både klaganden och Thyssen Stahl, efter överlåtelser av den ovannämnda enheten till klaganden, vid kommissionen insisterade på att förfarandet i fortsättningen skulle riktas endast mot klaganden. Kommissionen ansåg emellertid att ärendet avseende Thyssen Stahl inte kunde avskrivas annat än om klaganden skriftligen tog på sig ansvaret för överträdelsen.
- 148 Av lydelsen i förklaringen av den 23 juli 1997, som nämnts ovan i punkt 15, framgår att klaganden avgav denna förklaring som svar på begäran om att klaganden skriftligen skulle ta på sig ansvaret för den överträdelse som lades Thyssen Stahl till last. Enligt lydelsen i denna förklaring avgavs den nämligen både med avseende på det förfarande som inlemts beträffande den aktuella kartellen och på kommissionens begäran. Den avsåg dessutom klagandens ansvar för Thyssen Stahls handlingar till följd av att den ifrågavarande verksamheten hade överlåtits.
- 149 Med beaktande av denna lydelse kan domstolen inte godta klagandens påståenden att kommissionen begärde att klaganden skulle avge en förklaring, men att den inte upplyste klaganden om sin avsikt att använda förklaringen till stöd för en övergång av ansvaret för att erlägga böterna, varför klaganden uppfattade denna begäran så, att den avsåg endast det civilrättsliga ansvaret. Genom denna förklaring bekräftade klaganden nämligen uttryckligen sin vilja att, i egenskap av företag som fortsatte att bedriva den ekonomiska verksamhet som omfattades av kartellen, överta ansvaret för överträdelsen med avseende på de böter som kommissionen kunde ålägga i samband med det förfarande som hade inlemts avseende kartellen.

- 150 Under dessa förhållanden är rättsföljden av den ansvarsövergång som klaganden tog på sig genom förklaringen av den 23 juli 1997, i motsats till vad klaganden har hävdad, fullständigt klar och förutsebar för klaganden.
- 151 Det framgår dessutom av handlingarna i målet att kommissionen stödde sig på denna förklaring för att ålägga klaganden böter som i princip avsåg Thyssen Stahl. Det framgår vidare att klaganden i sin talan mot det ursprungliga beslutet inte angrep kommissionens rättsliga tillvägagångssätt i denna del. Inte heller ifrågasatte klaganden i sitt överklagande av domen i de ovannämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen förstainstansrättens konstaterande i punkt 62 i denna dom, nämligen att kommissionen undantagsvis, med hänsyn till den ovannämnda förklaringen, hade rätt att tillskriva klaganden ansvaret för Thyssen Stahls överträdelse.
- 152 Såsom kommissionen har hävdad framgår det nämligen att klagandebolaget gjort gällande att det genom förklaringen av den 23 juli 1997 inte övertog ansvaret för Thyssen Stahls överträdelse för första gången i svaret på det meddelande om invändningar som upprättades i det förfarande som ledde fram till det omtvistade beslutet, således i ett skede då möjligheten att inleda ett förfarande för överträdelsen hade preskriberats beträffande Thyssen Stahl. Klaganden förklarade sig dessutom återkalla denna förklaring för första gången under förhandlingen vid förstainstansrätten i det förfarande som föregick den överklagade domen.
- 153 Under de särskilda förhållanden som är speciella för förevarande mål – nämligen för det första att den enhet tillhörig Thyssen Stahl som var verksam på marknaden för platta produkter av rostfritt stål överlätits till klaganden, för det andra förklaringen av den 23 juli 1997, i vilken klagandebolaget för kommissionen uttryckligen bekräftade sin vilja att i egenskap av förvärvare av den ovannämnda enheten överta ansvaret för överträdelsen med avseende på de böter som kommissionen kunde ålägga, och för det tredje den omständigheten att klagandebolaget, trots att det vid flera tillfällen

hade möjlighet att göra detta, inte invände mot kommissionens tolkning av den ovan nämnda förklaringen innan möjligheten att inleda ett förfarande för överträdelsen hade preskriberats beträffande Thyssen Stahl – finner domstolen att kommissionen kunde tillskriva klaganden ansvaret för det agerande som lagts Thyssen Stahl till last och ålägga klaganden de ifrågavarande böterna.

- 154 I motsats till vad klaganden har gjort gällande var det inte längre möjligt att återkalla förklaringen av den 23 juli 1997 under förhandlingen vid förstainstansrätten. Innehållet i denna förklaring, som syftade till att göra det möjligt för kommissionen att ålägga klaganden och inte Thyssen Stahl de ovan nämnda böterna, utgjorde nämligen hinder mot återkallelse vid en tidpunkt då kommissionen, på grundval av denna förklaring, verkligen hade ålagt klaganden böter genom att anta det omtvistade beslutet.
- 155 Den omständigheten att förklaringen av den 23 juli 1997 inte längre kunde återkallas utgör inte hinder för att klaganden, genom att väcka talan vid unionens domstolar, bestrider tolkningen av förklaringens innehåll – såsom framgår av punkterna 64–66 i domen i de ovan nämnda förenade målen Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen – eller det uttryckliga eller underförstådda fastställandet av faktiska eller rättsliga omständigheter under det administrativa förfarandet vid kommissionen. Kommissionen får nämligen inte begränsa utövandet av den rätt som fysiska eller juridiska personer har att väcka talan vid tribunalen, med stöd av artikel 230 fjärde stycket EG (dom av den 1 juli 2010 i mål C-407/08 P, Knauf Gips mot kommissionen, REU 2010, s. I-6375, punkt 90).
- 156 Klaganden kan således inte vinna framgång med det andra argumentet till stöd för den andra grundens andra del som i huvudsak utgör en återupprepning av klagandens fjärde grund vid förstainstansrätten. Överklagandet kan inte heller bifallas såvitt avser den tredje grundens andra del.

- 157 Eftersom den överklagade domen innehåller domskäl som strider mot unionsrätten, men domslutet framstår som riktigt enligt andra rättsliga grunder, ska överklagandet under dessa förhållanden ogillas (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan nämnda målet *Salzgitter* mot kommissionen, punkt 58). Den felaktiga rättstillämpning som förstainstansrätten gjorde och som domstolen slagit fast ovan i punkt 134 får inte några konsekvenser för bedömningen av förevarande överklagande.

C – Den fjärde grunden: Åsidosättande av preskriptionsbestämmelserna

1. Parternas argument

- 158 Klaganden har hävdad att förstainstansrätten åsidosatte artikel 1.1 i kommissionens beslut nr 715/78/EKSG av den 6 april 1978 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EGT L 94, s. 22; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 136), genom att i punkterna 193–214 i den överklagade domen inte bifalla klagandens talan på den sjunde grunden.
- 159 Klaganden anser att överträdelsen preskriberades år 1999, eftersom det i den ovan nämnda bestämmelsen föreskrivs att preskription av möjligheten att inleda ett förfarande inträder fem år efter det att en överträdelse upphörde och eftersom den ifrågavarande överträdelsen upphörde den 31 december 1994 då Thyssen Stahls verksamhet överläts till klaganden. Klaganden har tillagt att om dagen för upphörandet fastställdes till den dag då de övriga deltagarna upphörde med överträdelsen, det vill säga under år 1998, skulle preskription ha inträtt under år 2003. Klaganden har preciserat att samma resultat hade följt vid tillämpning av artikel 25 i förordning nr 1/2003 eller av rådets förordning (EEG) nr 2988/74 av den 26 november 1974 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Europeiska

ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensregler (EGT L 319, s. 1; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 48).

- 160 Klaganden har hävdad att någon åtgärd som kunde avbryta preskriptionstiden enligt artikel 2 i beslut nr 715/78 inte vidtogs med avseende på Thyssen Stahl. Preskriptionstiden upphävdes inte heller tillfälligt i enlighet med artikel 3 i detta beslut. Thyssen Stahl hade inte väckt talan mot det ursprungliga beslutet och den talan som klaganden väckte medförde inte något tillfälligt upphörande av preskriptionstiden med avseende på Thyssen Stahl, eftersom tillfälligt upphörande av preskriptionstiden endast har verkan mellan parterna (*inter partes*).
- 161 I den mån förstainstansrätten ansåg att tillfälligt upphörande av preskriptionstiden skulle bedömas med avseende på klagandebolaget, eftersom detta med hänsyn till förklaringen av den 23 juli 1997 ansågs ha begått den ifrågavarande överträdelsen, har klagandebolaget erinrat om följande. Det ansvar som tillskrivits detta bolag är inte något ansvar av det slag som ett företag har som efterträtt ett annat företag, utan på sin höjd ett ansvar genom substitution. Den överträdelse som Thyssen Stahl begick var emellertid en klart avgränsad överträdelse, för vilken ansvaret senare övergick till klaganden.
- 162 Klaganden har härvid anfört att förstainstansrätten slog fast att övertagandet av Thyssen Stahls ansvar med anledning av förklaringen av den 23 juli 1997 inte gjorde det möjligt att anse att de två överträdelser som klaganden och Thyssen Stahl begått utgjorde en enda överträdelse. Klaganden har härav dragit slutsatsen att de båda överträdelserna inte heller i fråga om preskription kan anses utgöra en enda överträdelse, vars rättsföljd uteslutande beror på vilka processhandlingar klaganden företagit.

- 163 Förstainstansrättens hänvisning till dom av den 16 november 2000 i mål C-294/98 P, Metsä-Serla m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. I-10065), saknar enligt klaganden verkan, eftersom domstolen i det målet skulle uttala sig om möjligheten att ålägga två företag att solidariskt erlägga böter på grund av att det förelåg en ekonomisk enhet mellan dem. Det finns emellertid inte något samband mellan dessa omständigheter och omständigheterna i förevarande mål, som avser att ansvar tillskrivits endast på grund av förklaringen av den 23 juli 1997.
- 164 Även om det antas att klagandebolaget självt kan anses ha begått den ifrågavarande överträdelsen, inverkar detta inte på preskriptionstiden. Det framgår nämligen av rättspraxis att ansvarsövergång, på området för lagstiftning om kartellbildning, förutsätter att en person tilldelas ansvaret för en annan persons konkurrensbegränsande agerande. Klaganden har härav dragit slutsatsen att även om skyldigheten att erlägga böterna överförs, är rättsföljden av ansvaret för någon annans agerande fortfarande beroende av de processhandlingar som företas av överträdelsens ursprungliga gärningsman.
- 165 Klaganden har preciserat att det är på grund av denna omständighet som de processhandlingar som företas av överträdelsens ursprungliga gärningsman och som kan medföra att dennes ansvar undanröjs eller minskas, såsom ansökningar om förmanlig behandling, är bindande för den utomstående till vilken ansvaret har övergått och medför rättsverkningar för denne. På samma sätt kan, om den överträdelse som begåtts av den ursprungliga gärningsmannen preskriberas med avseende på denne, denna rättsföljd inte undanröjas genom ansvarsövergång till utomstående.

2. Domstolens bedömning

- 166 Enligt artikel 1.1 i beslut nr 715/78 och artikel 25.1 i förordning nr 1/2003 är kommissionens befogenhet att ålägga böter vid överträdelser av konkurrensreglerna

underkastad en preskriptionstid på fem år, som enligt artikel 1.2 i beslut nr 715/78 och artikel 25.2 i förordning nr 1/2003 ska räknas från och med den dag då överträdelsen begicks eller upphörde. Enligt artiklarna 2 och 3 i beslut nr 715/78 och artikel 25.3–6 i förordning nr 1/2003 kan preskriptionstiden avbrytas eller upphävas tillfälligt.

- 167 Enligt det omtvistade beslutet är det endast klagandebolaget som åläggs böter. Under dessa förhållanden kan preskriptionen bedömas endast med avseende på klagandebolaget.
- 168 I likhet med vad klagandebolaget har anfört anser domstolen att det visserligen är så, att vissa av Thyssen Stahls handlingar även fortsättningsvis kan ha verkningar mot detta och att preskription med avseende på detta företag inte kan uteslutas genom ansvarsövergång. Emellertid följer det inte härav att preskriptionen ska bedömas med avseende på detta företag.
- 169 Domstolen kan således inte godta klagandens argument att förstainstansrätten borde ha prövat preskriptionen med avseende på Thyssen Stahl.
- 170 Klaganden har inte bestritt att kommissionen antog det ursprungliga beslutet med avseende på klaganden inom den femåriga preskriptionstiden. Klaganden har inte heller anfört något argument för att visa att förstainstansrätten gjorde en oriktig bedömning beträffande huruvida preskriptionstiden avbrutits eller tillfälligt upphört att löpa med avseende på klaganden. Överklagandet kan därför inte bifallas såvitt avser den fjärde grunden.

D — Den femte grunden: Åsidosättande av principerna om beräkning av bötesbeloppet

1. Parternas argument

- ¹⁷¹ Klaganden har hävdats att förstainstansrätten åsidosatte meddelandet om samarbete, genom att i punkterna 295–315 i den överklagade domen inte bifalla talan på den tionde grunden. Enligt klagandebolaget borde den omständigheten att detta samarbete fullständigt under förfarandet ha lett till att böterna sattes ned ytterligare med mer än de 20 procent som redan beviljats enligt punkt D i meddelandet om samarbete på grund av klagandens samarbete i det förfarande som ledde fram till att det ursprungliga beslutet antogs. Klagandebolaget har betonat att det erkänt de faktiska omständigheterna och överträdelsen av artikel 65.1 KS.
- ¹⁷² Klagandens argument påverkas inte av något av de skäl som föranlett förstainstansrätten att komma fram till slutsatsen att klagandens agerande inte visade att klaganden verkligen uppvisat samarbetsvilja.
- ¹⁷³ Beträffande argumentet att det förhållandet att klaganden inte bestritt de faktiska omständigheterna inte omfattade åren 1993–1994 och inte var ändamålsenligt, eftersom klaganden inte erkänt sitt ansvar vad gäller Thyssen Stahls överträdelse, har klaganden anfört följande. Vid förstainstansrätten gjorde klaganden gällande att den inte bestred de faktiska omständigheterna avseende denna tidsperiod. Klaganden har vidare hävdats att bevisningen för den ifrågavarande överträdelsen borde ha förbringats under det andra förfarandet och att den omständigheten att klaganden inte bestred de faktiska omständigheterna således underlättade kommissionens arbete i fråga om bevisningen av de faktiska omständigheterna.

- 174 Med avseende på att klaganden bestred att kommissionen hade behörighet att efter den 23 juli 2002 ålägga sanktioner med stöd av artikel 65.1 KS, har klaganden betonat att denna fråga inte avser bevisningen av de faktiska omständigheterna, utan en rättslig bedömning och därmed en rättsfråga. Eftersom kommissionen i vart fall ska göra en korrekt rättslig bedömning av de faktiska omständigheter som konstaterats, kan den omständigheten att berörda personer bestrider eller inte bestrider denna bedömning vare sig vara till skada eller nytta.
- 175 Med avseende på att klaganden för första gången sedan det ursprungliga förfarandet inleddes bestred att förklaringen av den 23 juli 1997 var giltig, har klaganden anfört att den inte bestred att denna förklaring förelåg, utan att klaganden endast försvarade den rättsliga bedömningen att klaganden inte kunde tillskrivas ansvaret för Thyssen Stahls överträdelse på grundval av denna förklaring. Klaganden har vidare påstått sig ha gjort gällande vid förstainstansrätten att klaganden, redan i det förfarande som ledde fram till det ursprungliga beslutet, angav att denna förklaring inte kunde tolkas så, att den kunde utgöra grund för en övergång av ansvaret för att erlagga böterna.

2. Domstolens bedömning

- 176 Av rättspraxis framgår att en nedsättning av bötesbeloppet på grundval av meddelandet om samarbete endast kan vara motiverad när de uppgifter som lämnats och det berörda företagens beteende visar att företaget verkligen samarbetar (dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 395).

- 177 Enligt artikel 229 EG och artikel 31 i förordning nr 1/2003 får förstainstansrätten upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten, eftersom den har obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten.
- 178 När förstainstansrätten, i punkterna 305–314 i den överklagade domen, slog fast att kommissionen hade gjort en riktig bedömning när den fann att klaganden inte skulle komma i åtnjutande av en ytterligare nedsättning av böterna med mer än de 20 procent som redan beviljats, gjorde den således, inom ramen för sin obegränsade behörighet, en bedömning av de faktiska omständigheterna. Domstolen delar därför kommissionens bedömning att klaganden genom förevarande grund ifrågasatt förstainstansrättens bevisvärdering och bedömning av de faktiska omständigheterna.
- 179 Det ska erinras om att det framgår av artikel 225 EG och artikel 58 första stycket i domstolens stadga att förstainstansrätten ensam är behörig att dels fastställa de faktiska omständigheterna, utom då det av handlingarna i målet framgår att de fastställda omständigheterna är materiellt oriktiga, dels bedöma dessa faktiska omständigheter. När förstainstansrätten har fastställt eller bedömt de faktiska omständigheterna, är domstolen enligt artikel 225 EG behörig att pröva förstainstansrättens rättsliga bedömning av dessa omständigheter och de rättsliga följderna därav (dom av den 6 april 2006 i mål C-551/03 P, *General Motors mot kommissionen*, REG 2006, s. I-3173, punkt 51, och beslut av den 29 september 2010 i de förenade målen C-74/10 P och C-75/10 P, *EREF mot kommissionen*, punkt 41).
- 180 Bedömningen av de faktiska omständigheterna, med undantag för då förstainstansrätten missuppfattat bevisningen, utgör inte en sådan rättsfråga som är underställd domstolens kontroll (dom av den 18 maj 2006 i mål C-397/03 P, *Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients mot kommissionen*, REG 2006, s. I-4429, punkt 85, och beslutet i de ovannämnda förenade målen *EREF mot kommissionen*, punkt 42).

181 Klaganden har emellertid inte anfört något argument som gör det möjligt att styrka att förstainstansrätten missuppfattade bevisningen.

182 Beträffande argumentet att förstainstansrätten felaktigt fann att den omständigheten att klaganden inte bestritt de faktiska omständigheterna inte omfattade åren 1993–1994, gör domstolen följande bedömning. Det framgår av punkterna 306 och 307 första meningen i den överklagade domen att förstainstansrätten i andra meningen i nämnda punkt 307 inte ansåg att punkt 75 i svaret på meddelandet om invändningar inte avsåg denna tidsperiod, utan att nämnda punkt 75 inte var tillräckligt tydlig och klar för att vara ändamålsenlig för kommissionen.

183 Klagandebolaget har vidare hävdad att det, redan när det förfarande inleddes som ledde fram till det ursprungliga beslutet, gjorde gällande att förklaringen av den 23 juli 1997 inte kunde tolkas så, att den kunde utgöra grund för en övergång av ansvaret för att erlägga böterna. Domstolen har ovan i punkt 152 konstaterat att detta inte var fallet.

184 Överklagandet kan mot denna bakgrund inte bifallas såvitt avser den femte grunden.

185 Härav följer att överklagandet ska ogillas i sin helhet.

VII — Rättegångskostnader

¹⁸⁶ Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 i dessa rättegångsregler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att klaganden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klaganden har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas avseende de rättegångskostnader som hänför sig till överklagandet.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Överklagandet ogillas.**

- 2) **ThyssenKrupp Nirosta GmbH ska ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter